

Web servisai

Įvadas į semantinį žiniatinklį

Osvaldas Grigas

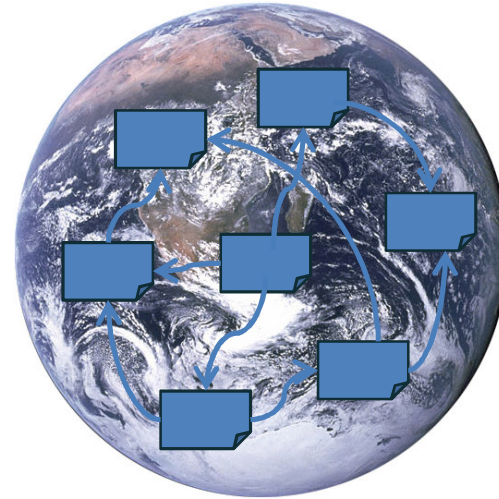
Apie ką kalbėsime

- Žiniatinklio evoliucija
- Semantinė informacija
- Semantiniai web servisai

Žiniatinklio evoliucija

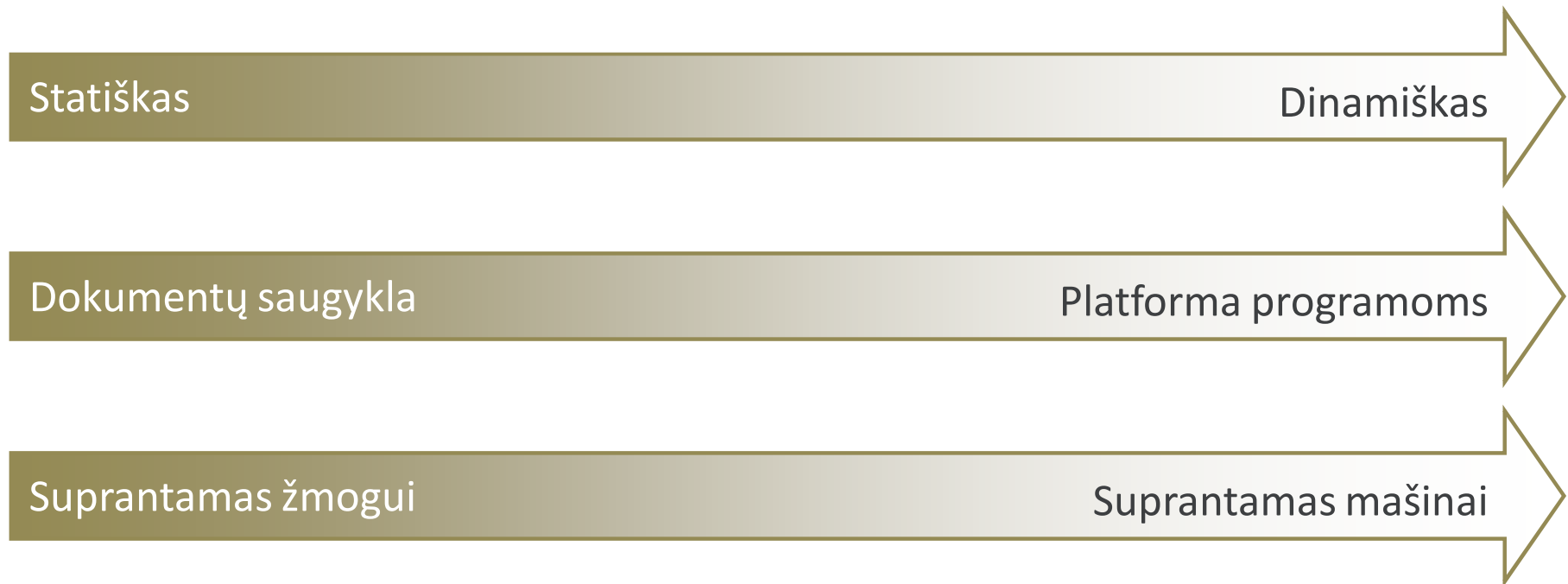
Žiniatinklio dydis

- Regimasis žiniatinklis (*Surface Web*)
  - Virš 100 milijonų svetainių
  - Mažiausiai 46 milijardai tinklalapių

- Nematomas žiniatinklis (*Deep Web*)
  - Grubiais apskaičiavimais, gali saugoti kelis šimtus kartų daugiau informacijos

Žiniatinklio evoliucija

Web 1.0

- Daugiausia statiniai puslapiai
- Informacija skirta žmogui, bet ne mašinai
- Griežta atskirtis tarp turinio kūrėjų ir naudotojų

Web 2.0

- Turinys dažniausiai generuojamas dinamiškai
- Interneto naudotojai tampa turinio kūrėjais
  - Blogai
  - Wiki
  - Socialiniai tinklai
- Web'as vis dažniau naudojamas kaip platforma programinei įrangai
  - Web servisai
  - Software as a Service (SaaS)
- Dalis turinio aprašoma semantiškai
  - Pateikiama mašinoms suprantama forma
  - Pavyzdžiui, RSS

Web 3.0

- Pasiiekta kritinė masė semantiškai aprašyto turinio
  - Servisai taip pat aprašomi semantiškai
- Išnyksta riba tarp "desktop" ir "web" programinės įrangos
- Verslo procesai perkeliama į web'ą ir automatizuojami
- Programos remiasi semantine informacija ir savarankiškai priima sprendimus

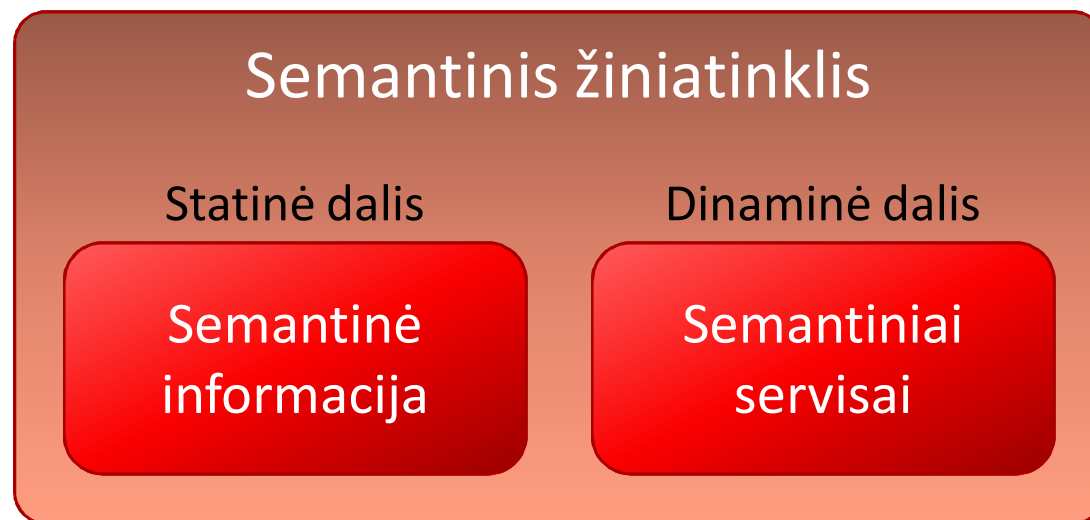
Web 3.0 agentai

- Agentai - protingos Web programos
  - atstovauja asmenį arba verslą
  - atlieka įvairias užduotis, pvz. ieško prekių/paslaugų/partnerių
  - pačios randa reikalingą informaciją
  - moka deleguoti užduotis kitoms programoms (servisams)

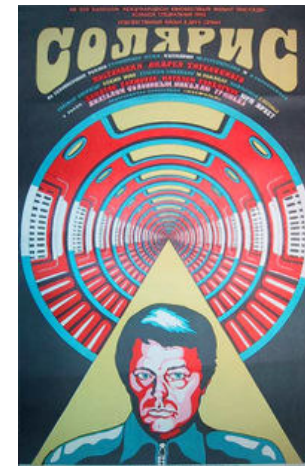
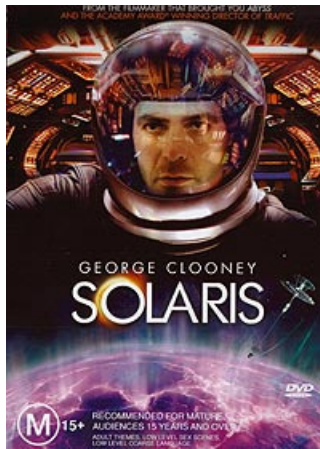
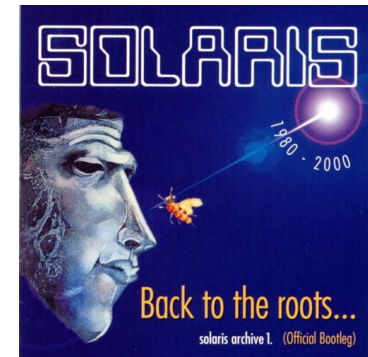
Web 3.0 vizija - Semantinis žiniatinklis

- Web'as kaip globali duomenų bazė
- Suprantamas ne tik žmogui, bet ir mašinai

Semantinė informacija

Paieška pagal užklausą "Solaris"

Problema

- Dabartinė informacijos paieška duoda labai daug netikslių rezultatų
- Mašina negali prasmingai operuoti šia informacija
  - Kaip automatiškai atskirti "teisingą" rezultatą nuo "neteisingo"?

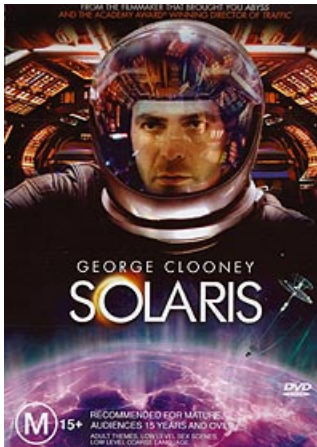
Problema

- Šiandienos web'e labai trūksta semantikos

Category: Film

Year: 2002

Director: Steven Soderbergh

Category: Film

Year: 1972

Director: Andrei Tarkovsky

Category: Operating System

Developer: Sun Microsystems

Kernel type: monolithic

Folksonomijos

Tags from what's rising

What bloggers are saying now

barack obama blogs china
economics food hillary clinton iraq
john mccain media music **news**
nfl observer opinion **politics** religion
technology television united states
video

- "Socialiniai žodynėliai"
- Pavyzdžiui, blog'ų žymės (*tags*)
- Kategorizuoja turinį
- Gimsta spontaniškai, nekontroliuojamos

Folksonomijos pavyzdys

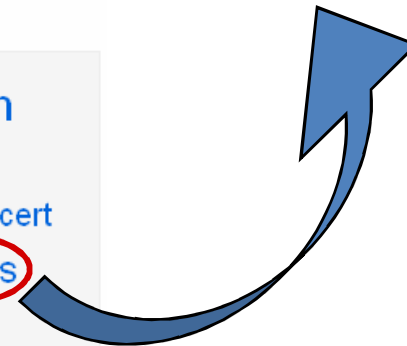

flickr™

All time most popular tags

07 africa amsterdam animals architecture art asia australia baby band barcelona beach
berlin birthday black blackandwhite blue boston bw california cameraphone camping
canada canon car cat chicago china christmas church city clouds color concert
cute day de dog england europe fall family festival film florida flower **flowers**
food france friends fun garden geotagged germany girl girls graffiti green
halloween hawaii hiking holiday home honeymoon house india ireland island italy japan
july kids la lake landscape light live london macro march me mexico mountain mountains
museum music nature new newyork newyorkcity newzealand night nikon nyc ocean
paris park party people photo photos portrait red river rock rome san
sanfrancisco scotland sea seattle show sky snow spain spring street summer sun
sunset sydney taiwan texas thailand tokyo toronto tour travel tree trees trip uk urban
usa vacation vancouver washington water wedding white winter yellow york
zoo

Taksonomijos

- Kontroliuojami žodynai - kategorijų sąvadai
- Dažnai tarptautiniai standartai
- Klasifikuoja vieną aiškiai apibrėžtą sritį
- Pakeitimai atliekami nedažnai ir lėtai

Taksonomijos pavyzdys

International
Organization for
Standardization

ISO 3166 - šalių ir regionų kodai

.....	.....
CY	Cyprus
CZ	Czech Republic
DE	Germany
DJ	Djibouti
DK	Denmark
DM	Dominica
DO	Dominican Republic
DZ	Algeria
EC	Ecuador
EE	Estonia
.....	.....

BE	Berlin
BR	Brandenburg
BW	Baden-Württemberg
BY	Bayern
HB	Bremen (Hansestadt)
HE	Hessen
HH	Hamburg (Hansestadt)
MV	Mecklenburg-Vorpommern
NI	Niedersachsen
NW	Nordrhein-Westfalen
RP	Rheinland-Pfalz
SH	Schleswig-Holstein
SL	Saarland
SN	Sachsen
ST	Sachsen-Anhalt
TH	Thüringen

Taksonomijos pavyzdys

Ekonominės veiklos
klasifikacija

.....	.....
21	Mining
2111113	Natural gas extraction
212210	Iron core mining
.....	.....
31	Manufacturing
316213	Men's footwear manufacturing
316214	Women's footwear manufacturing
.....	.....
51	Information
51113	Book Publishers
5111312	Children's books
.....	.....
72	Accommodation
7211	Accommodation for travelers
721113	Shared room accommodation for travelers
.....	.....

Taksonomijos pavyzdys

Produktų ir paslaugų
klasifikacija

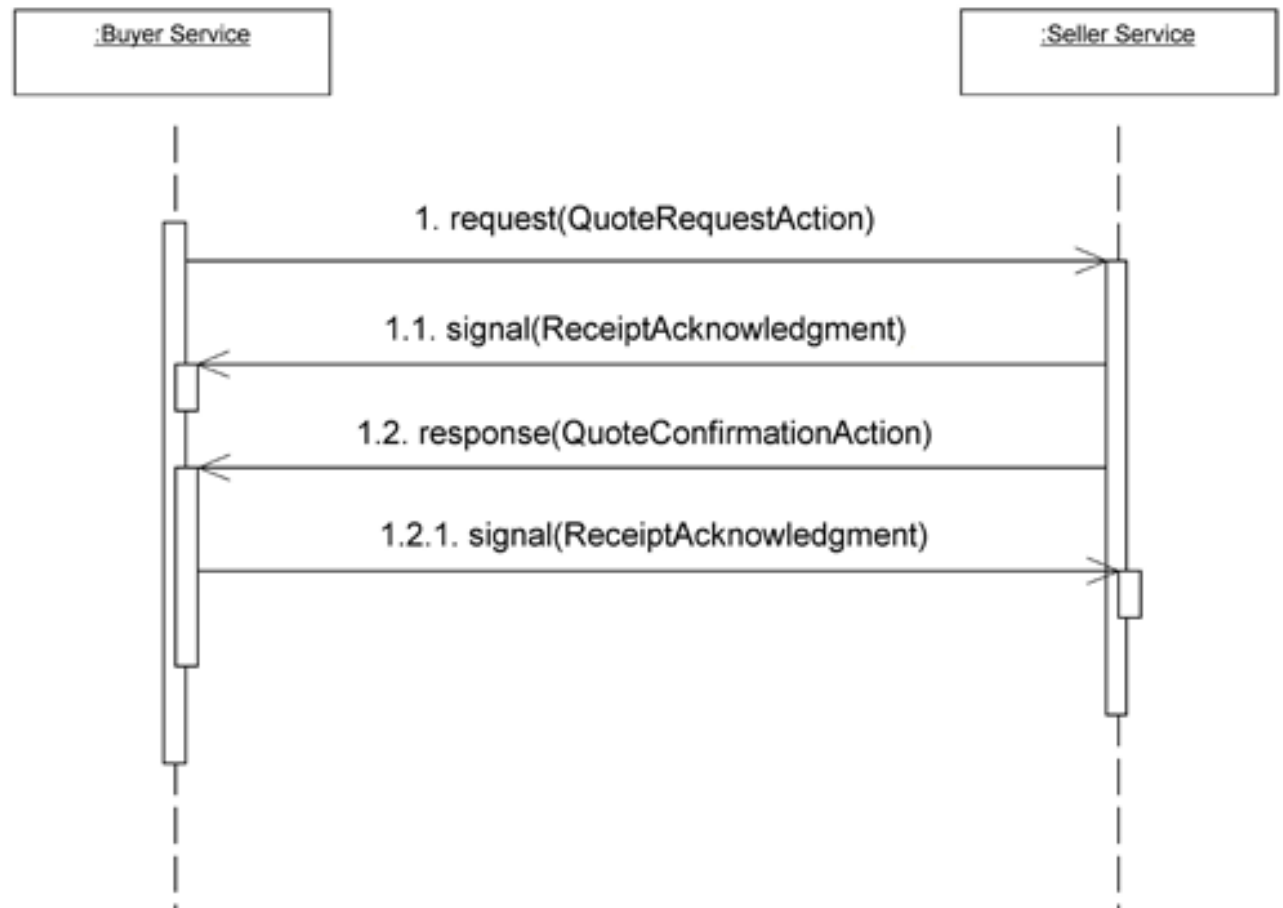
10100000	Live animals
10101501	Cats
10101502	Dogs
.....	.....
44000000	Office Equipment and Accessories and Supplies
44103100	Printer and facsimile and photocopier supplies
44103103	Toner
.....	.....
53000000	Apparel and Luggage and Personal Care Products
53111600	Shoes
53111601	Mens shoes
53111602	Womens shoes
.....	.....

Taksonomijos pavyzdys

ROSETTANET

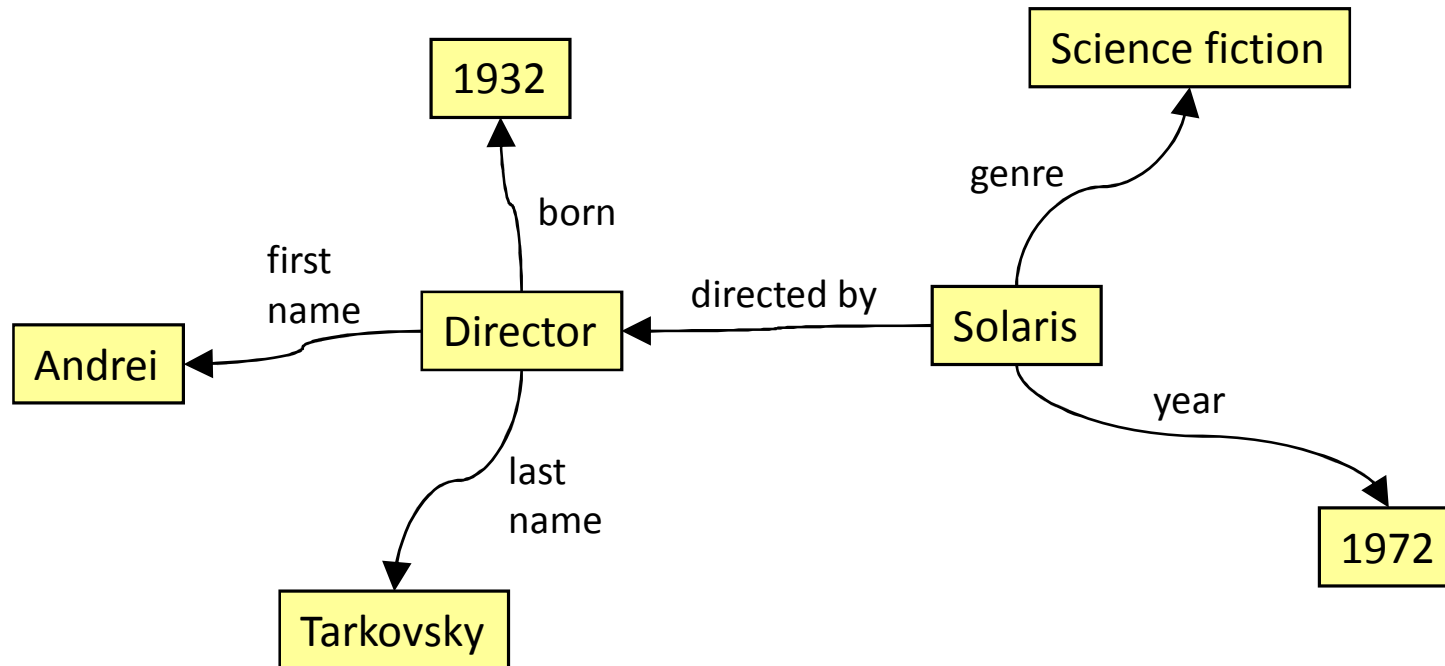
POWERED BY GS1 US

Verslo procesai

Semantiniai tinklai

- Aprašo realaus pasaulio objektus ir jų ryšius
- Vienas iš būdų pateikti žinias mašinai suprantama forma

Semantinių tinklų pavyzdžiai

Socialiniai tinklai

orkut

friendster.

facebook.

Linked in.®

Semantinių tinklų pavyzdžiai

WordNet - anglų kalbos žodžių semantinis leksikonas

WordNet Search - 3.0 - [WordNet home page](#) - [Glossary](#) - [Help](#)

Word to search for:

Display Options:

Key: "S." = Show Synset (semantic) relations, "W." = Show Word (lexical) relations

Noun

- [S: \(n\) movie](#), [film](#), [picture](#), [moving picture](#), [moving-picture show](#), [motion picture](#), [motion-picture show](#), [picture show](#), [pic](#), [flick](#)
(a form of entertainment that enacts a story by sound and a sequence of images giving the illusion of continuous movement)
"they went to a movie every Saturday night"; "the film was shot on location"
- [S: \(n\) film](#), [cinema](#), [celluloid](#) (a medium that disseminates moving pictures) *"theater pieces transferred to celluloid"; "this story would be good cinema"; "film coverage of sporting events"*
- [S: \(n\) film](#), [photographic film](#) (photographic material consisting of a base of celluloid covered with a photographic emulsion; used to make negatives or transparencies)
- [S: \(n\) film](#) (a thin coating or layer) *"the table was covered with a film of dust"*
- [S: \(n\) film](#), [plastic film](#) (a thin sheet of (usually plastic and usually transparent) material used to wrap or cover things)

Verb

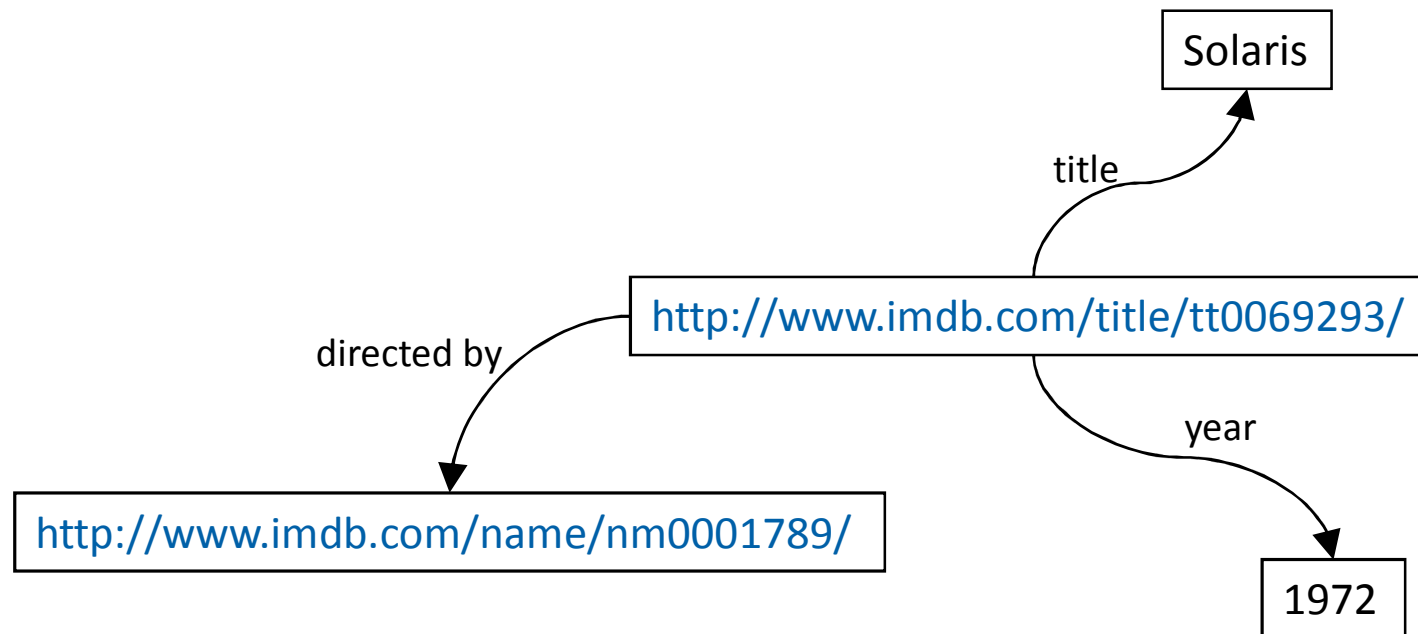
- [S: \(v\) film](#), [shoot](#), [take](#) (make a film or photograph of something) *"take a scene"; "shoot a movie"*
- [S: \(v\) film](#) (record in film) *"The coronation was filmed"*

Semantinių tinklų kūrimas

RDF - Resource Description Framework

- Būdas semantiškai aprašyti Web resursus ir ryšius tarp jų
- Naudoja XML sintaksę (dažniausiai)
- W3C rekomendacija

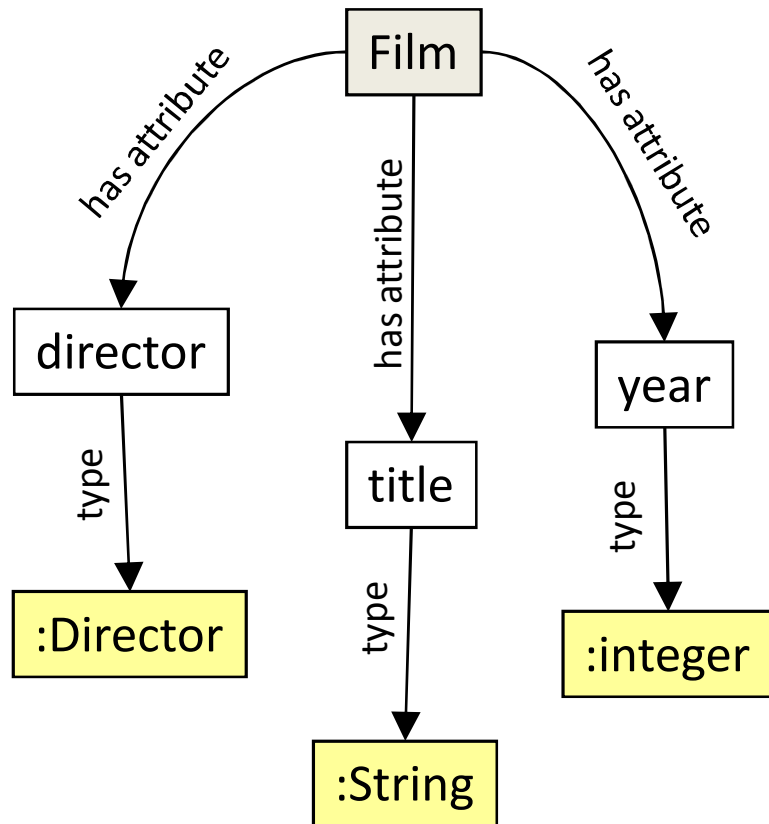

Ontologijos

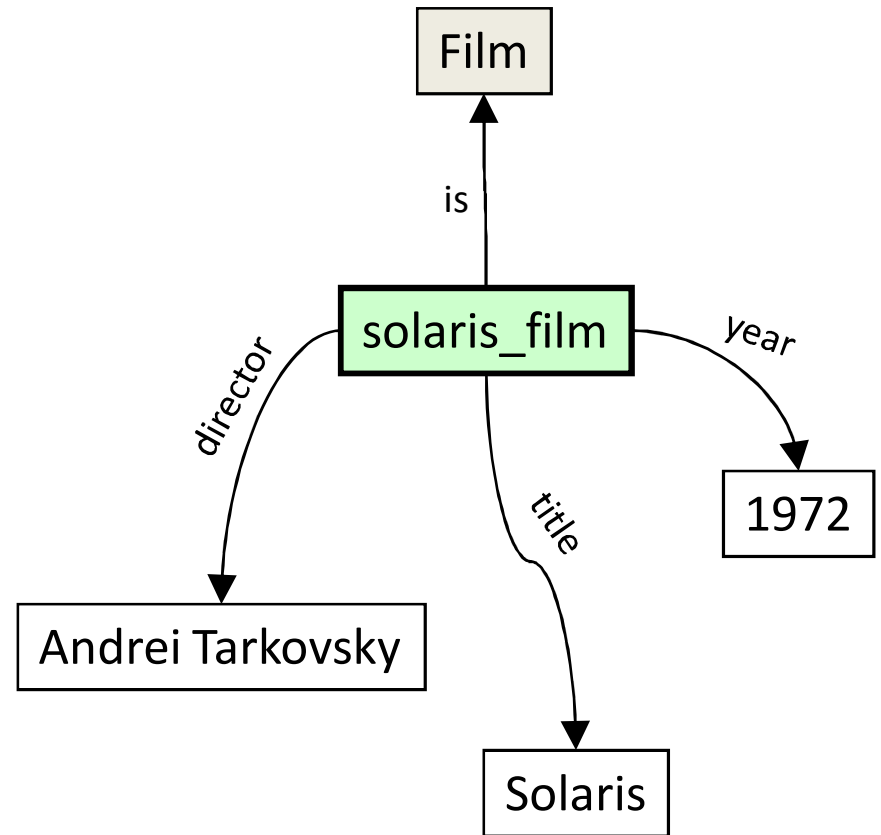
- Kaip semantiniai tinklai, tik ekspresyvesnės
  - objektų klasės
  - apribojimai
  - sąlygos ir taisyklės
- Naudojamos dirbtinio intelekto uždaviniuose
- Semantinio žiniatinklio pagrindas (mūsų vizijoje)
- Užrašomos mašinai suprantama kalba (OWL, SWRL ir kt.)

Ontologijos pavyzdys

KLASĖ

OBJEKTAS

Šiuo metu kuriamos ontologijos

Teisės ontologija

<http://www.estrellaproject.org/ikif-core/>

The Open Biomedical Ontologies

Biomedicinos ontologija

<http://obofoundry.org/>

• Ir daug daug kitų:

- Kelionių ontologija
- Vyno ontologija
- Giminytės ryšių ontologija
- Bhakti jogos transcendentinės sąmonės būsenų ontologija
- .....

Semantinė (kontekstinė) paieška pagal užklausą:

USING ONTOLOGY <http://www.imdb.com/MovieOntology>

FIND Film WHERE Film.title = "Solaris" AND Film.year < 1980

Semantiniai web servisai

Verslininkas, vardu Elas

- Gyvena semantinio web'o eroje
- Gamina moteriškus batelius
- Elui priklauso firminė batų parduotuvė
- Jis nori plėsti verslą
- Bet jam labai trūksta laisvalaikio
- Elas norėtų priimti užsakymus *online* ir visiškai automatizuoti batų pardavimą
- Elas norėtų, kad jo *online* servisas būtų pasiekiamas programiškai (klientų agentams)

Žingsnis #1

- Sukurti viešą *XML* Web servisą
- *XML* formatu atsakyti į užklausas dėl prekių asortimento
- Priimti užsakymus *XML* formatu
- Deleguoti užduotis kitiems servisams:
  - pinigų pervedimas (PayPal)
  - prekių pristatymas (DHL)

Duomenų formatas
XML

Žingsnis #2

- Aprašyti savo Web serviso sintaksę - mašinai suprantama forma (*WSDL*)
  - Kur yra Web servisas (jo URL adresas)
  - Ką jis daro (operacijos, XML pranešimų struktūros)
  - Kaip jį kviesti (transporto protokolai ir kt.)
- Panaudoti *RosettaNet* verslo procesus
- Paviešinti *WSDL* dokumentą

Sintaksės aprašymas
WSDL

Duomenų formatas
XML

Žingsnis #3

- Aprašyti serviso semantiką su web servisų ontologija *OWL-S*
- Aprašyti kiekvienos serviso operacijos reikšmę ir poveikį realiam pasauliui

Semantikos aprašymas

OWL-S

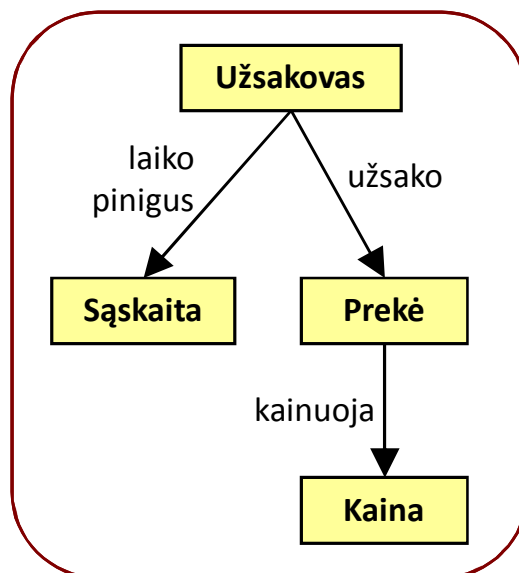
Sintaksės aprašymas

WSDL

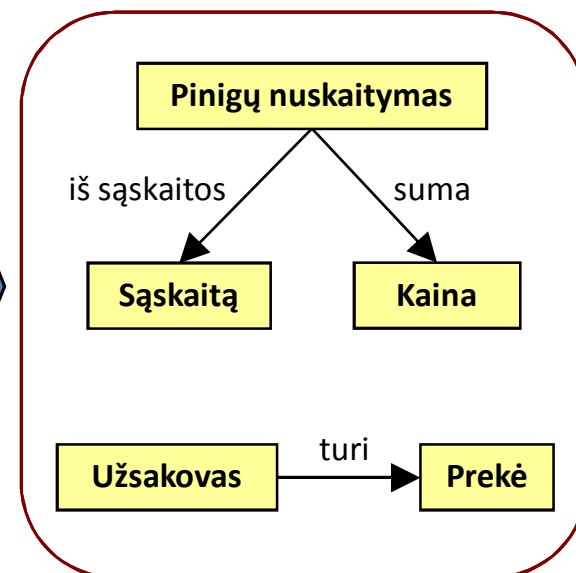
Duomenų formatas

XML

PRECONDITION

EFFECT

Žingsnis #4

- Užregistruoti servisą viešame UDDI registre

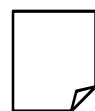
Viešas registravimas
UDDI

Semantikos aprašymas
OWL-S

Sintaksės aprašymas
WSDL

Duomenų formatas
XML

Baltieji puslapiai:

- Įmonės pavadinimas, kontaktai ir veikla
- Panaudoti *ISO 3166* ir *NAICS* taksonomijas

Geltonieji puslapiai

- Servisai, teikiamos paslaugos
- Panaudoti *UNSPSC* taksonomiją

Žalieji puslapiai

- Serviso operacijų techninis modelis
- Nuorodos į OWL-S ir WSDL dokumentus

Vizija

- Monika ieško sau **raudonų AUKŠTAKULNIŲ** batelių
- Jos *agentas* (programa) pagal pateiktus pageidavimus įvykdo kelias semantines užklausas:
  - Randa viešus *online* parduotuvių registrus
  - Randa moteriškų batų parduotuves
  - Randa Elo servisą
  - Iškviečia Elo servisą, prašydamas **AUKŠTAKULNIŲ** batelių sąrašo
  - Iš rezultatų atrenka **raudonus** batelius ir leidžia Monikai pasirinkti:

Vizija

- Monika išsirenka brangiausius batelius
- Ir vienu pelės paspaudimu juos nusiperka

\$100

